

Posudek oponenta na bakalářskou práci Zuzany Skalické „Oběti koncentračních táborů a mravní integrita“

Autorka předkládané práce si klade za cíl prozkoumat otázku, zda je lidskost pouhou slupkou na duši člověka, která je tváří v tvář mezní situaci (např. „nelidské“ podmínky koncentračních táborů) odložena. Jako klíčový zdroj používá Todorovovu práci V mezní situaci, snaží se ovšem využít i teorie současných evolučních myslitelů, kteří řeší mj. otázku vrozenosti mravního smyslu (Pinker).

Práce má přehledné členění, autorka umí reprodukovat myšlenky zvolených autorů, nepouští se ovšem do vlastního kritického zamyšlení. Todorovova hlavní teze, že mnozí vězni koncentračních táborů se ani v mezních situacích nepodřizují zákonům džungle, je v závěru nemístně generalizována: „...tedy myslím, že lidskost je v člověku zakořeněna natolik, že i v mezní situaci tábora zůstává zachována, i když třeba jen hluboko uvnitř v podstatě člověka. Domnívám se, že každý z vězňů, po návratu na svobodu, v sobě lidskost mohl znovu objevit a probudit ji k životu.“ (s. 61) Není jasné, jak jde takový závěr dohromady s existencí tzv. Musulmanů, lidí připomínajících zombies (s. 60).

Otázka mravní integrity člověka musí být dle mého soudu zkoumána jako problém integrity jednotlivých osob, nikoliv člověka jako druhu. Individuální perspektiva byla hned v úvodu zatemněna dotazem po lidské přirozenosti, přičemž autorka v další práci jednou zmínila Pinkerovu perspektivu, která oproti tradiční sociobiologii zdůrazňuje i vliv prostředí a náhody. Pro problém morálního rozhodování není důležité, zda je mravní smysl vrozený, ale za jakých okolností se jím konkrétní jedinec bude řídit. Mezní situace pak odhalují křehkost mravnosti, ale rovněž sílu výjimečných individualit: problém značně přesahuje biologickou trojčlenku geny – prostředí – náhoda.

Otázka k obhajobě:

Todorov mluví v souvislosti s dozorci koncentračních táborů a jejich ideály o „pseudohrdinství“: za splnění svých ideálů byli ochotni obětovat jiné. Nebyli však podobnou motivací vedeni ruští generálové, kteří v touze co nejrychleji proniknout do Německa obětovali nesmyslné množství vojáků? Existuje odlišení hrdiny a pseudohrdiny nezávislé na tom, na jaké straně barikády se nacházíme? Kriticky uvažte Wilsonovo pojetí altruismu tvrdého jádra.

Hodnocení

Předkládaný text dostačuje požadavkům na bakalářskou práci, doporučuji ji k obhajobě a v závislosti na jejím průběhu hodnotit stupněm B-C.

V Hradci Králové dne 22.4.2016

Mgr. Filip Jaroš, Ph.D.